

TEREK ÉS TÉRRENDSZEREK

Szabó Levente DLA
Középülettervezési Tanszék

2019. november 14.

HASZNOSSÁG, AVAGY A TÉRI ÉS FUNKCIONÁLIS PROGRAM

11. 14.

TEREK, TÉRRENDSZEREK

A TÉR FOGALMA *Városi tér / Fizikai tér / Matematikai, metafizikai és virtuális terek / Természeti tér-épített tér / Hely és tér / Términőségek*

TÉRI ALAPTÍPUSOK *Belső terek / Külső terek / Köztes vagy átmeneti terek*

TÉRRENDSZEREK *Határozott térrendszerek / Határozatlan térrendszerek / Összetett térrendszerek*

11. 21.

KÖZÉPÜLET FUNKCIÓK

A RENDELTETÉSRŐL *A működés alapfeltételei / A középületek „családfája” / A rendeltetés alapjai*

ÁLTALÁNOS ELEMELK *Bejáratok és környéke / Előcsarnok, foyer, előtér / WC-csoport / Raktárak / Személyzeti és egyéb kiszolgáló helyiségek / Vízszintes közlekedők / Függőleges közlekedők*

A TERVEZÉS SAJÁTOS SÁGAI *A rendezés lépése / Gyorsuló specializáció / A flexibilitás fogalma*

11. 28.

KÖZÉPÜLETTÍPUSOK

Szakrális épületek / Oktatási épületek / Művelődési intézmények / Könyvtárak / Múzeumok / Egészségügyi épületek / Kereskedelmi épületek / Vendéglátás épületei / Igazgatási épületek / Sportlétesítmények / Közlekedési épületek / Speciális épületek

HASZNOSSÁG, AVAGY A TÉRI ÉS FUNKCIONÁLIS PROGRAM

11. 14.

TEREK, TÉRRENDSZEREK

A TÉR FOGALMA *Városi tér / Fizikai tér / Matematikai, metafizikai és virtuális terek / Természeti tér-épített tér / Hely és tér / Términőségek*

TÉRI ALAPTÍPUSOK *Belső terek / Külső terek / Köztes vagy átmeneti terek*

TÉRRENDSZEREK *Határozott térrendszerek / Határozatlan térrendszerek / Összetett térrendszerek*

11. 21.

KÖZÉPÜLET FUNKCIÓK

A RENDELTETÉSRŐL *A működés alapfeltételei / A középületek „családfája” / A rendeltetés alapjai*

ÁLTALÁNOS ELEMELK *Bejáratok és környéke / Előcsarnok, foyer, előtér / WC-csoport / Raktárak / Személyzeti és egyéb kiszolgáló helyiségek / Vízszintes közlekedők / Függőleges közlekedők*

A TERVEZÉS SAJÁTOSÁGAI *A rendezés lépése / Gyorsuló specializáció / A flexibilitás fogalma*

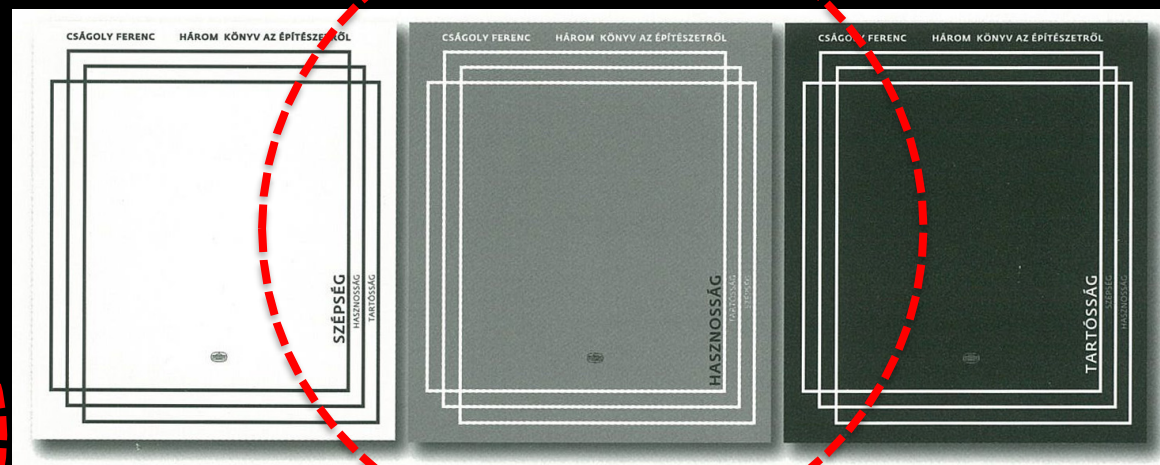
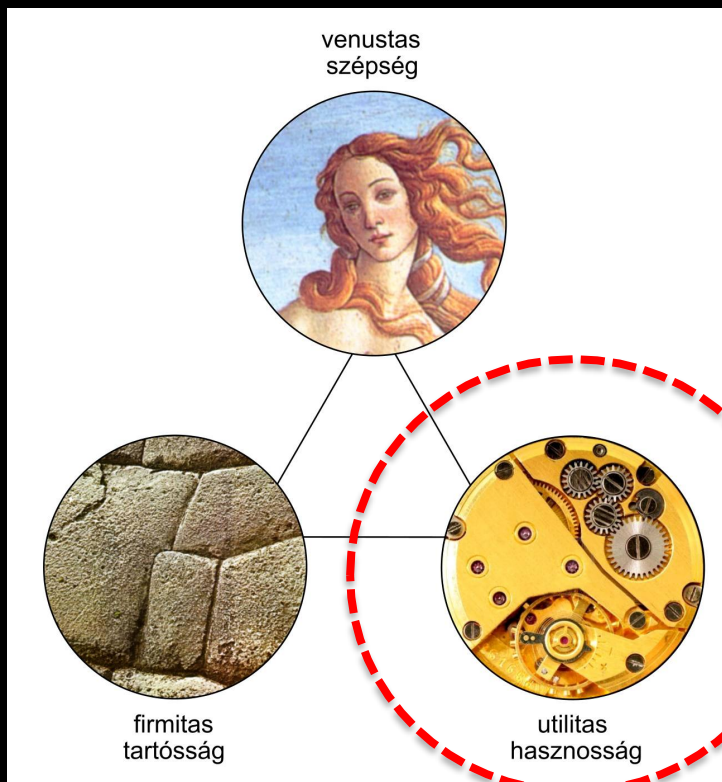
11. 28.

KÖZÉPÜLETTÍPUSOK

Szakrális épületek / Oktatási épületek / Művelődési intézmények / Könyvtárak / Múzeumok / Egészségügyi épületek / Kereskedelmi épületek / Vendéglátás épületei / Igazgatási épületek / Sportlétesítmények / Közlekedési épületek / Speciális épületek

*A tér fogalma
Térei alaptípusok
Térrendszerek*

A tér fogalma
Téri alaptípusok
Térrendszerek

Cságoly Ferenc ábrája a vitruvius-i elvekről és a 2013-14-ben megjelent könyvsorozatának címlapjai

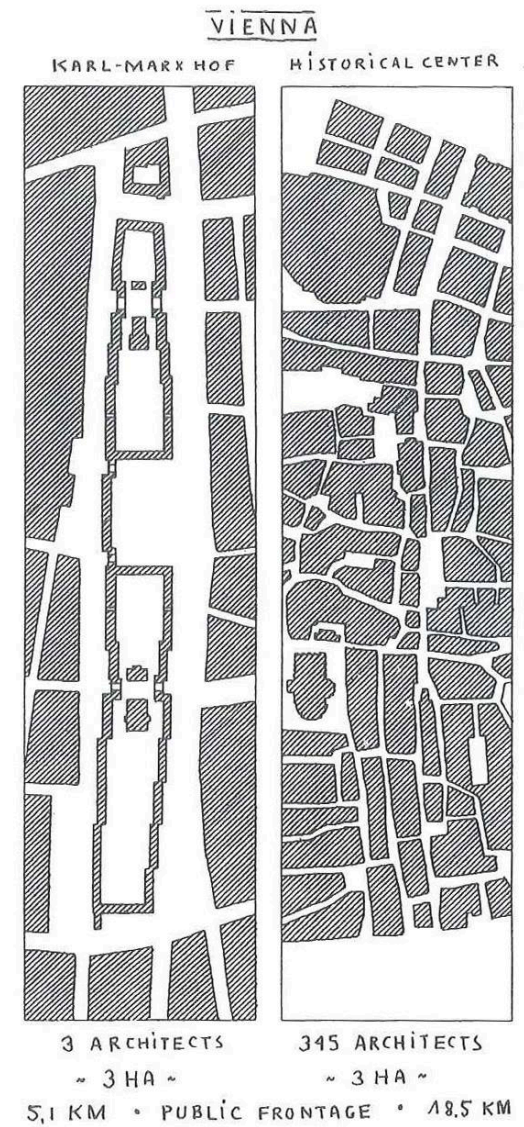
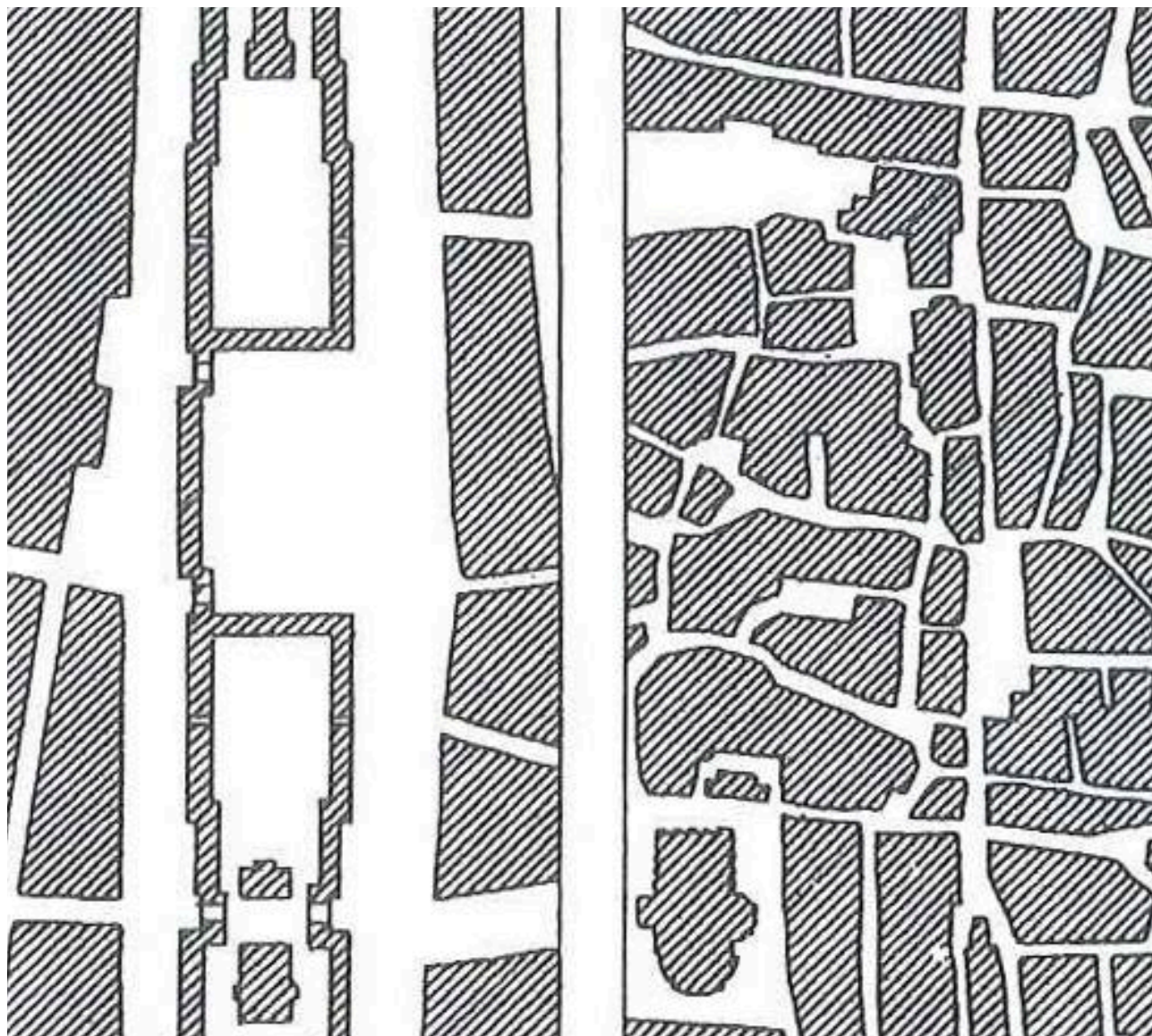
Széll Kálmán (Moszkva) tér, Budapest

Piazza del Campo, Siena

A tér szó hallatán elsődlegesen a városi terek jutnak eszünkbe, azok hangulata, formája, alakja, térfalai és a hozzájuk köthető élményeink.

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

Leon Krier rajza a tervezett és a történeti város morfológiai különbségéről

Városi tér
 Fizikai tér
 Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
 Természeti tér-épített tér
 Hely és tér
 Términőségek

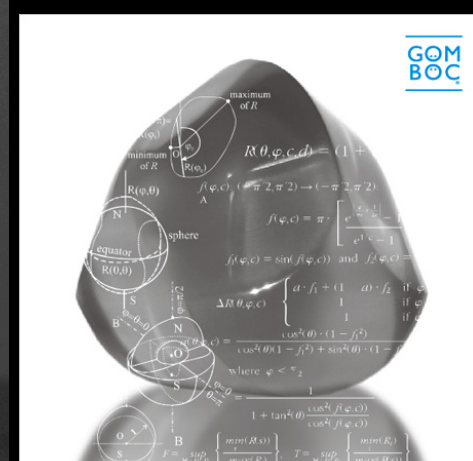
A Merkúr a Nap előtt, 2019. november, Francsics László építész felvétele

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

S	U	1	2	3	4	5	6	7	8	...
1	1									
2	2									
3	3									
4	4									
5	5									
6	6									
7	7									
8	8									
...	...									

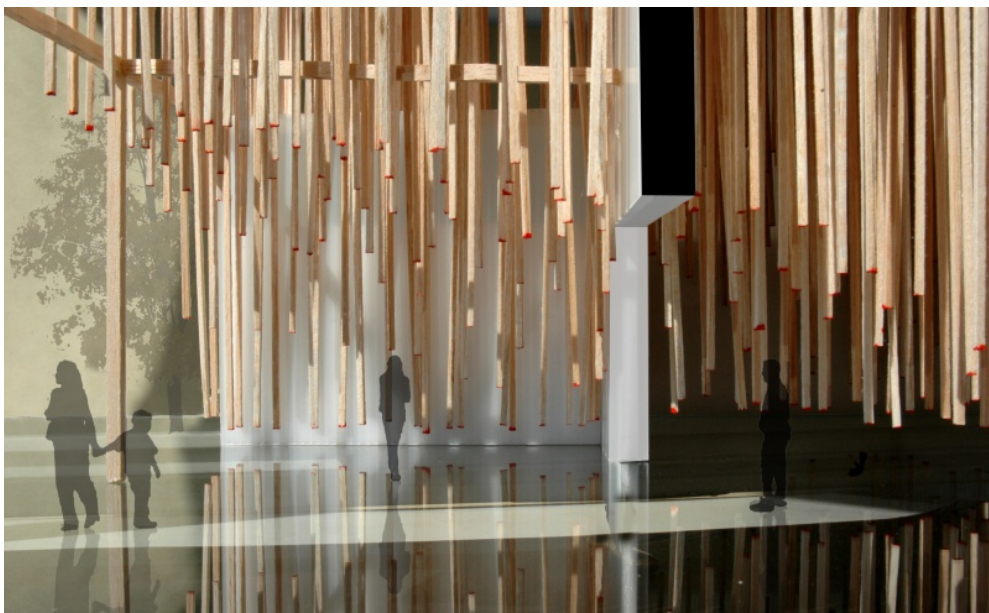
Elsődleges egyensúlyi osztályok
S a stabil, U az instabil egyensúlyok száma

Gömböc (Domokos Gábor, Várkonyi Péter): az első ismert homogén test, melynek egy stabil és egy instabil, azaz összesen két egyensúlyi pontja van

A matematikai terek elvont gondolati konstrukció terei, mégis létezik kapcsolatuk a formával és az építészeti terekkel is.

Városi tér
 Fizikai tér
 Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
 Természeti tér-épített tér
 Hely és tér
 Términőségek

Magyar világkiállítási pavilon, Shanghai, 2010, Lévai Tamás

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

VR - szemüveg

Ilyen a virtuális terek egyre gyarapodó fogalmi rendszere, amely gyakran, egyre gyakrabban van szoros viszonyban az építészeti terek valóságával.

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

Illusztráció egy Smart City koncepcióhoz

Ilyen a virtuális terek egyre gyarapodó fogalmi rendszere, amely gyakran, egyre gyakrabban van szoros viszonyban az építészeti terek valóságával.

*Városi tér
 Fizikai tér
 Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
 Természeti tér-épített tér
 Hely és tér
 Términőségek*

Illusztráció egy Smart City koncepcióhoz

*A társadalmi világ (többdimenziós) térként
ábrázolható.*

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

A Szelim-barlang bejárata, Tatabánya

A természeti terek:

- ősi és alapvető tértípusok
 - az építészet számára folyamatosan előképül, analógiául, hivatkozásul szolgálnak
- Szinte valamennyi építészeti téri helyzet természeti párhuzama megtalálható (pl. barlang, kert, tisztás, erdő, kanyon, szakadék, stb.).

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

bükkös erdő a Bakonyban

A természeti terek:

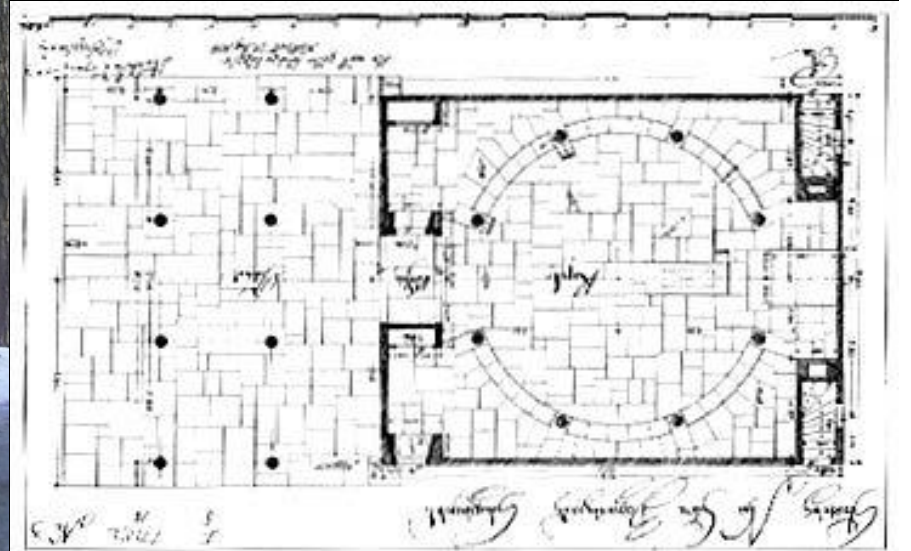
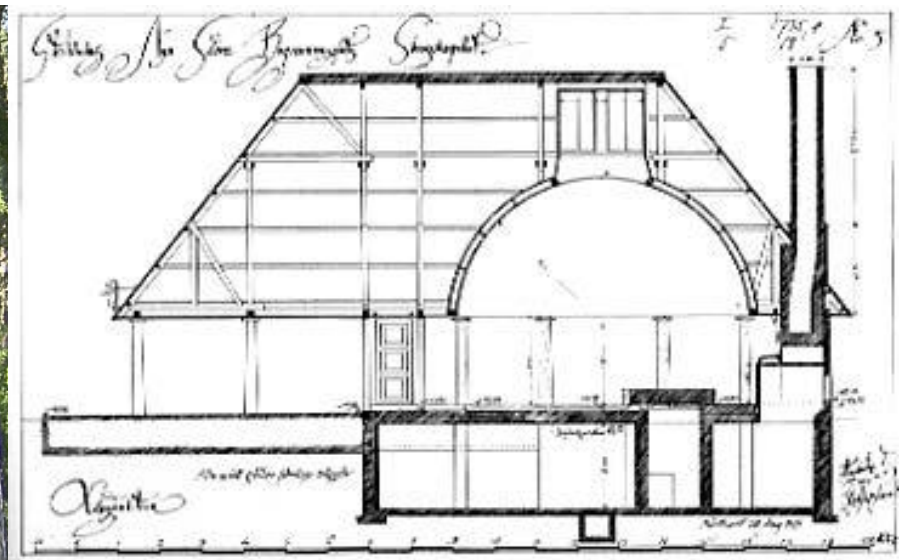
- ősi és alapvető tértípusok*
 - az építészet számára folyamatosan előképül, analógiául, hivatkozásul szolgálnak*
- Szinte valamennyi építészeti téri helyzet természeti párhuzama megtalálható (pl. barlang, kert, tisztás, erdő, kanyon, szakadék, stb.).*

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

Göreme, Törökország, barlanglakások

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

Woodland Chapel, ravatalozó, Stockholm, Eric Gunnar Asplund, 1918-20

Városi tér
 Fizikai tér
 Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
 Természeti tér-épített tér
 Hely és tér
 Términőségek

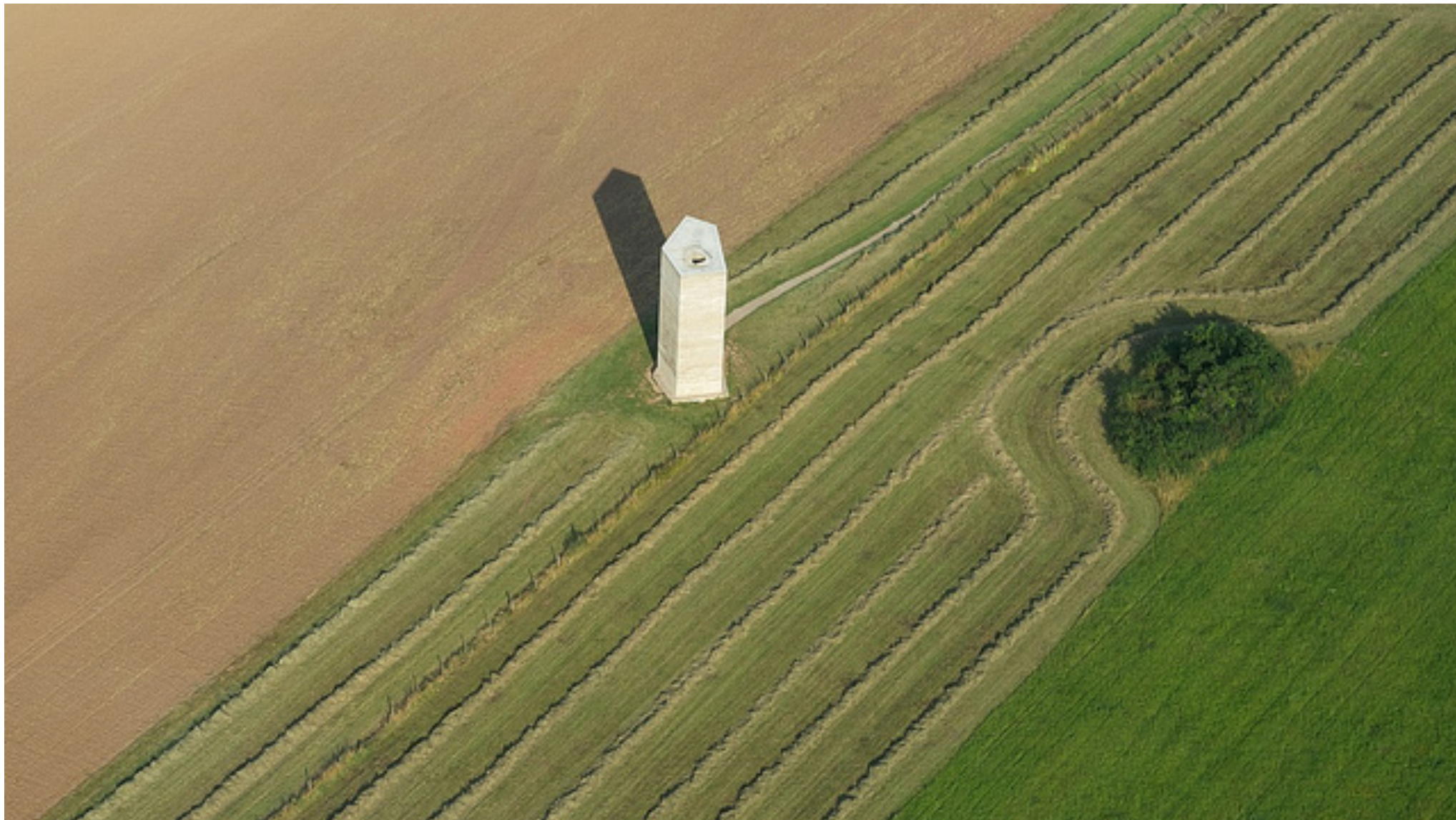
Woodland Chapel, ravatalozó, Stockholm, Eric Gunnar Asplund, 1918-20

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

„Az építészeti teret a természeti tér
kiegészítésének kell tekintenünk, általa
szűnik meg a természeti tér és a saját
tapasztalati terünk közötti konfliktus,
éppen úgy, ahogy a durva föld és a lágy
talpunk közötti ellentétet feloldotta a
szandál. A szandál és a ruha általában
kiegészíti az emberi testet: a ház
kiegészíti a természet terét...”

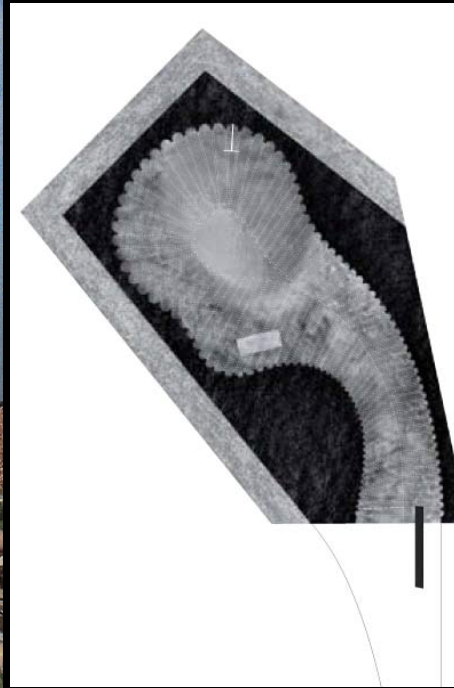
Hans van der Laan

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

Peter Zumthor, Bruder Klaus kápolna, Mechernich, Németország, 2007

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

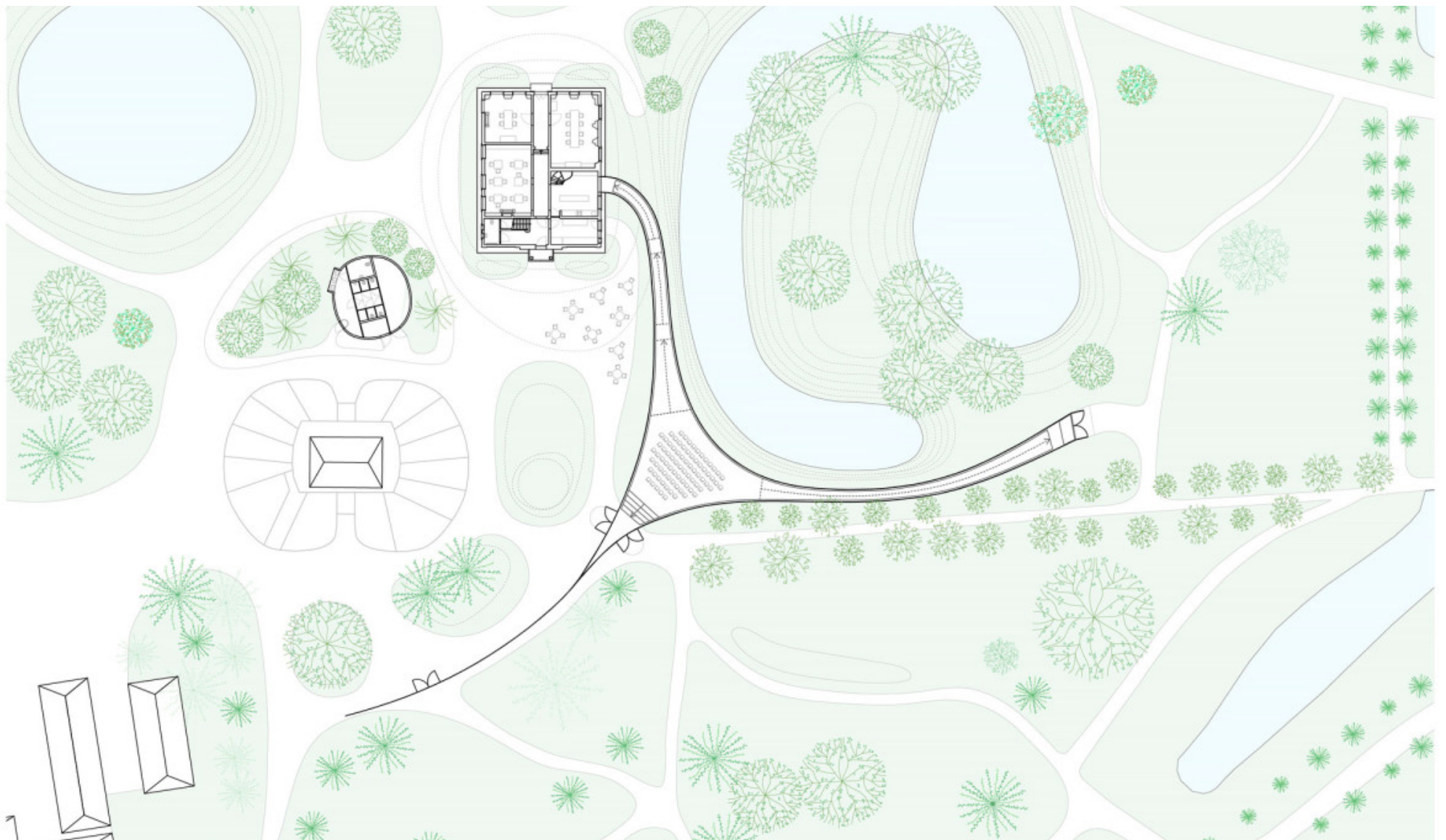
Peter Zumthor, Bruder Klaus kápolna, Mechernich, Németország, 2007

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

Park Groot Vijversburg by Junya Ishigami + Associates and MAKS, 2017

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

Park Groot Vijversburg by Junya Ishigami + Associates and MAKS, 2017

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

Park Groot Vijversburg by Junya Ishigami + Associates and MAKS, 2017

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

Park Groot Vijversburg by Junya Ishigami + Associates and MAKS, 2017

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

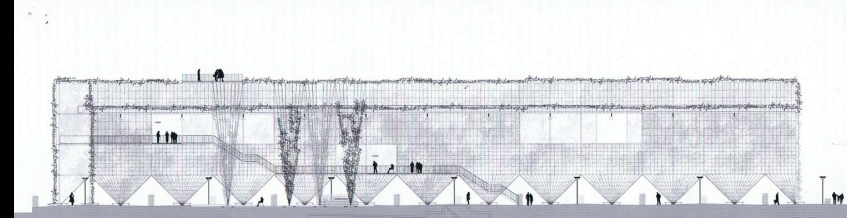
Park Groot Vijversburg by Junya Ishigami + Associates and MAKS, 2017

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

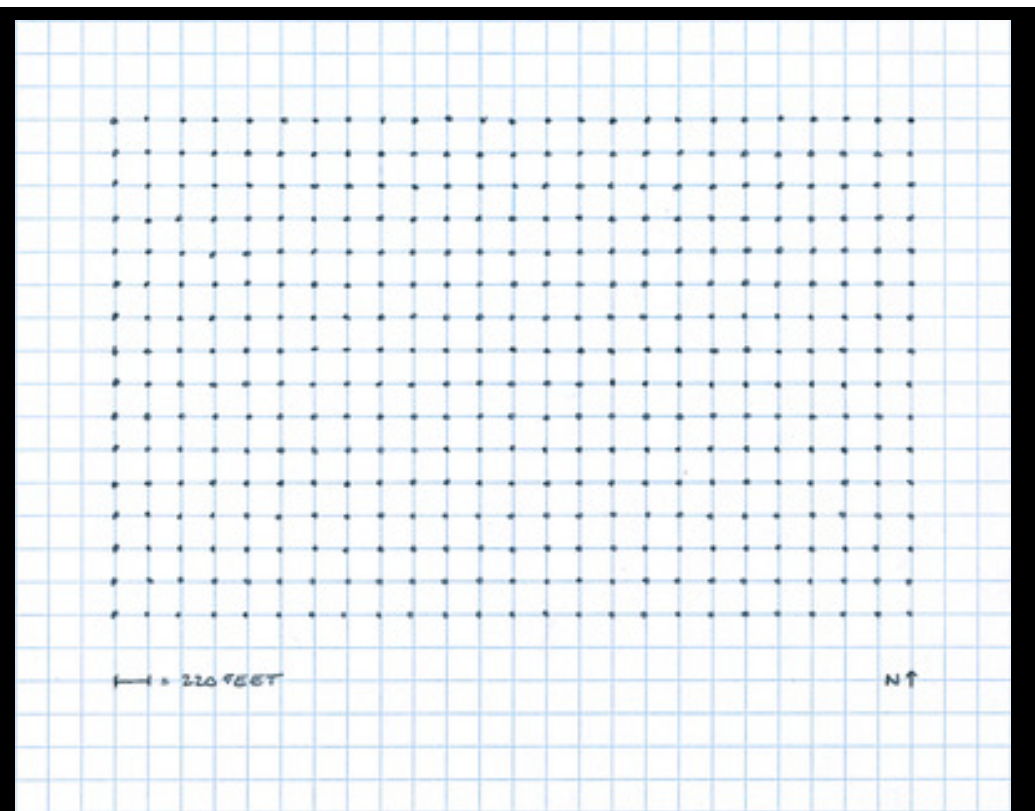
MFO Park, Zürich, Burkhardt & Partner, 2012

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

MFO Park, Zürich, Burkhardt & Partner, 2012

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

Lighting Field, Mexikó, Walter De Maria, 1977

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

Lighting Field, Mexikó, Walter De Maria, 1977

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

Lighting Field, Mexikó, Walter De Maria, 1977

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

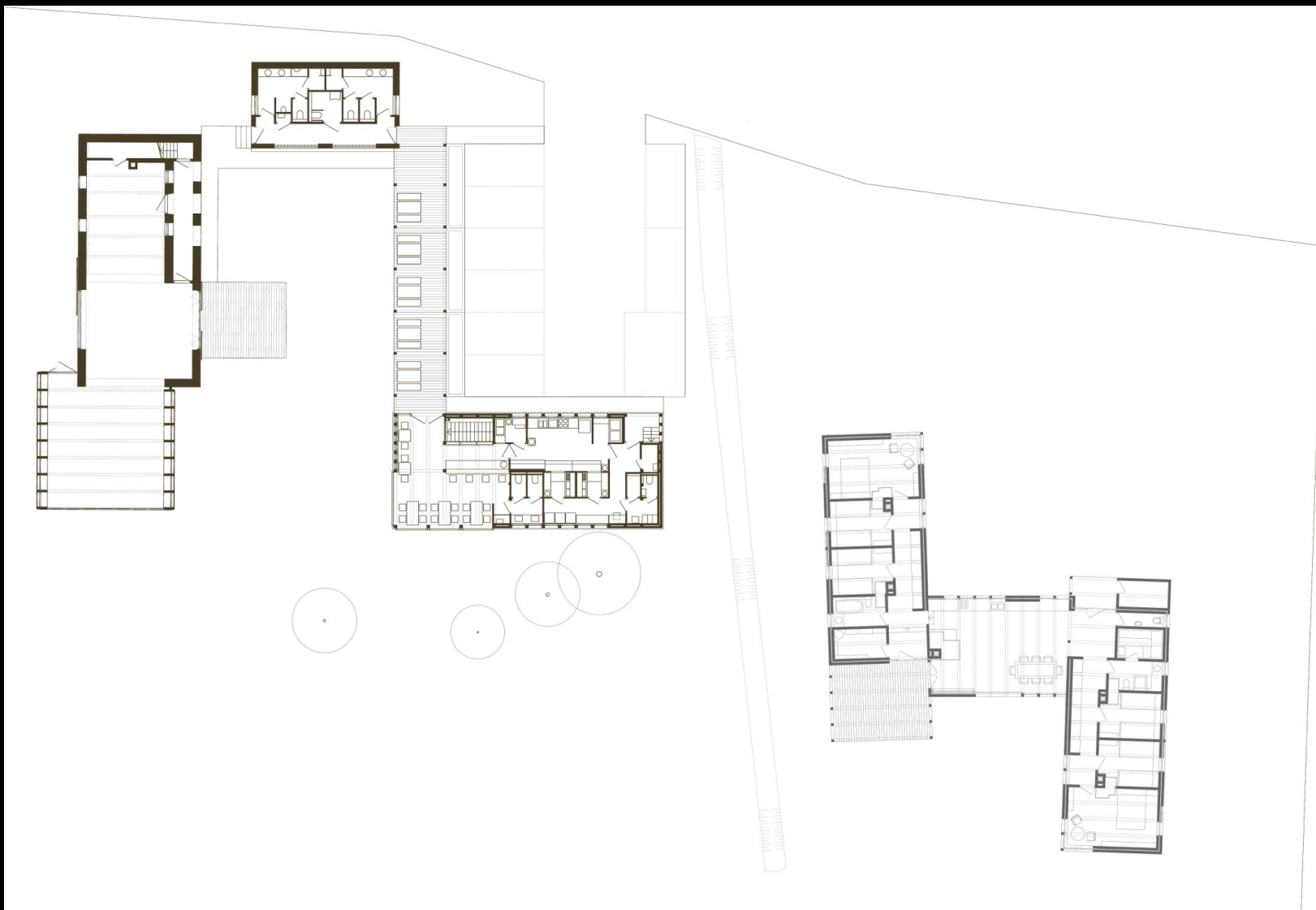
Angkorvat, Kambodzsa, 1113–1150 (5000 szobrász és kőfaragó, 50000 munkás 30 évi munkája)

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

„A helyet nem szabad összetéveszteni a térrel. A tér és a hely között az a különbség, hogy a térnek száma, a helynek arca van. A tér, ha csak nem kivételes, minden esetben pontos vonalakkal határozható, területe négyzetmilliméterre kiszámítható és alakja körzővel és vonalzóval megrajzolható. A tér mindig geometriai ábra. A hely mindig festmény és rajz, és nincs belőle több, mint ez az egy.”

(Hamvas Béla: Az öt géniuszt életünk, 1989)

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

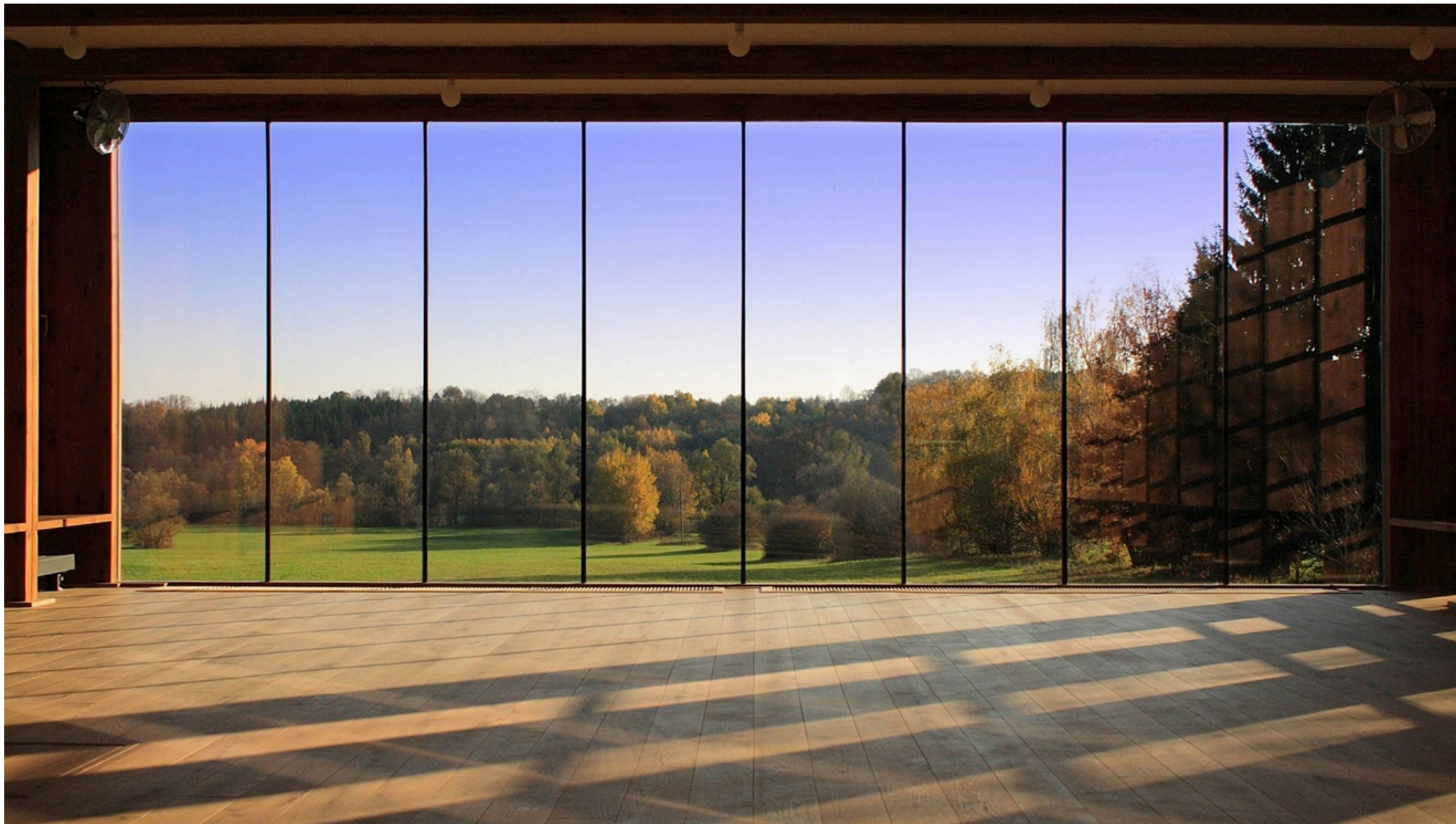

Az építészeti tér jellemző tulajdonságai:

Táncpajta, fürdőház, teázó, Őriszentpéter, U. Nagy Gábor, 2012

- *Határai pontosan definiálhatók, mérhetők, leírhatók.*
- *Részben vagy egészében térfalak határolják*
- *Objektív, a szubjektumtól független tartalom.*
- *Az érzékelésében nagy szerepe van a rációnak.*

*Városi tér
 Fizikai tér
 Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
 Természeti tér-épített tér
 Hely és tér
 Términőségek*

A hely jellemző tulajdonságai:

- *Nincsenek egzakt határai, így mérhetetlen.*
- *Elvont fogalom.*
- *Nem mérhető, mindenki máshogy érzékeli, szubjektív.*
- *Az érzékelésében nagy szerepe van az érzelmeknek.*

Táncpajta, fürdőház, teázó, Óriszentpéter, U. Nagy Gábor, 2012

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

„Míg a tér a helyet felépítő elemek
háromdimenziós szerveződését jelenti,
addig a KARAKTER jelentése az az
általános atmoszféra, amely a tér
legátfogóbb tulajdonsága. A tér és a
karakter közötti különbségtétel
helyett természetesen használhatunk
egy átfogóbb fogalmat is, mint
például: „megélt tér”...

Christian Norberg-Schulz

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

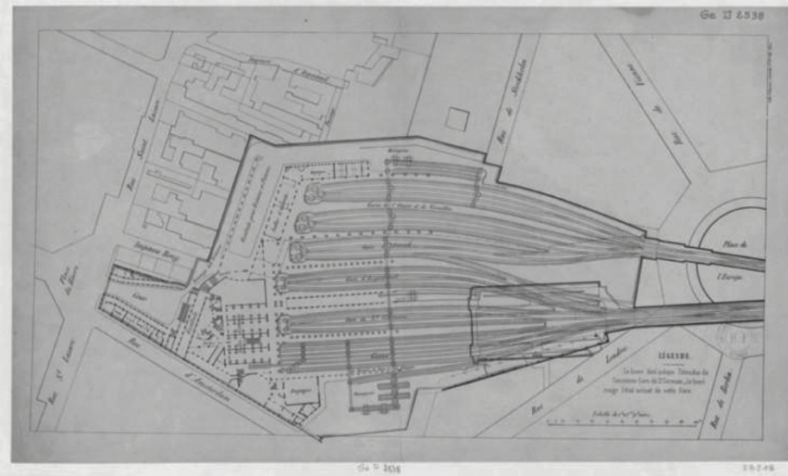
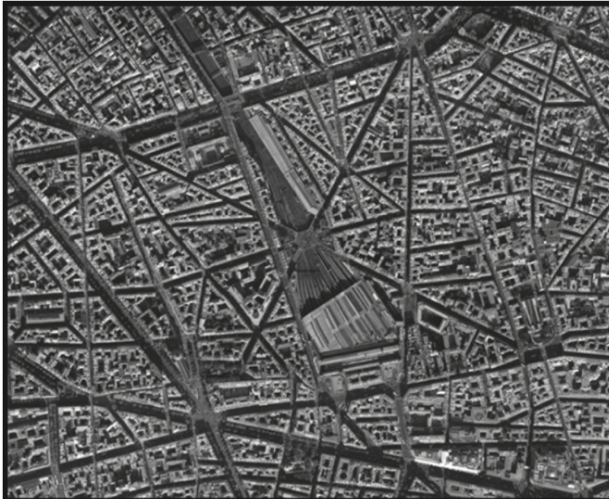
MEGÉLT
TÉR

ELGONDOLT
TÉR

ÉRZÉKELT
TÉR

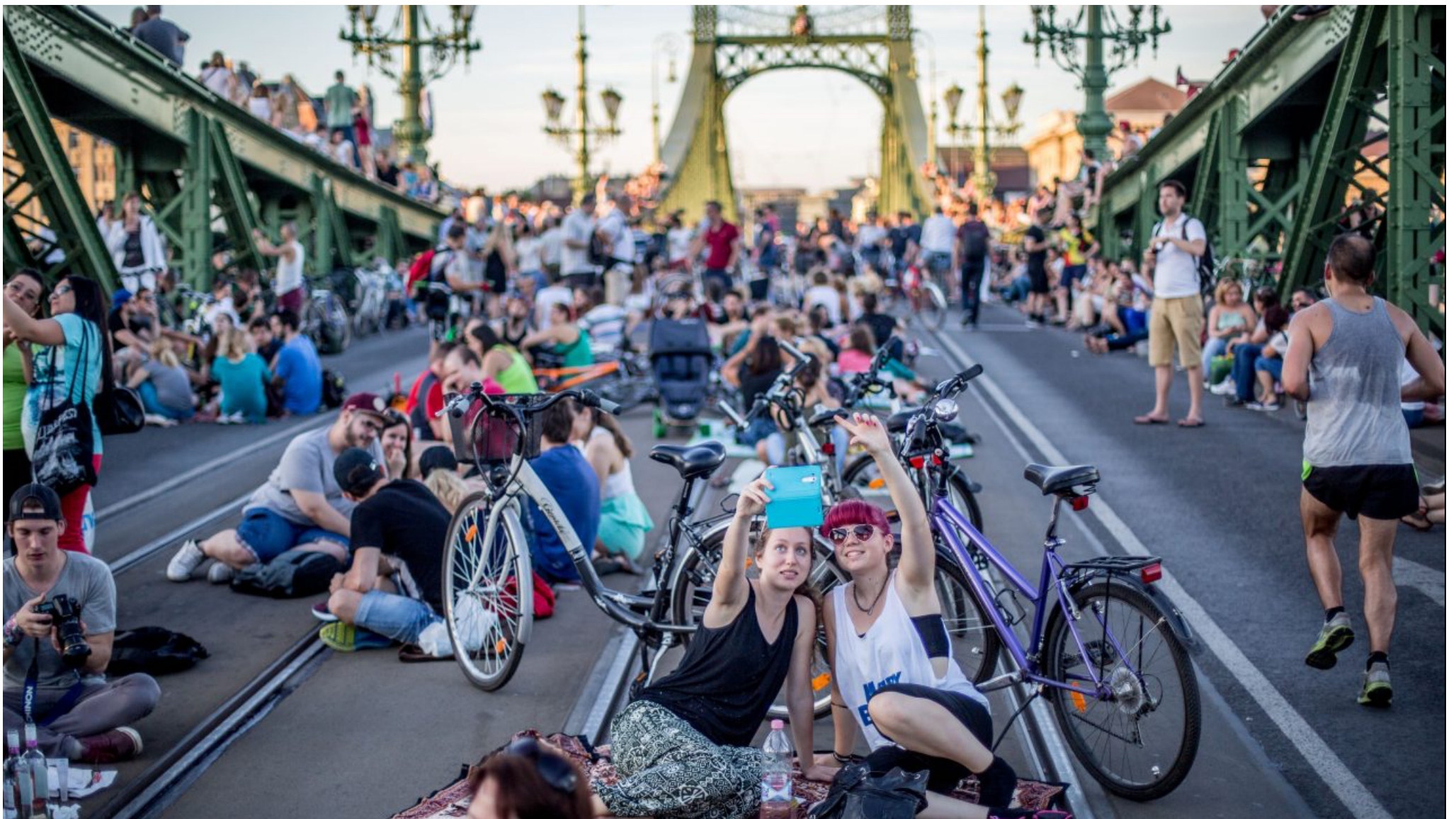
Henri Lefebvre (1901-1991) hármas térkonceptiója

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

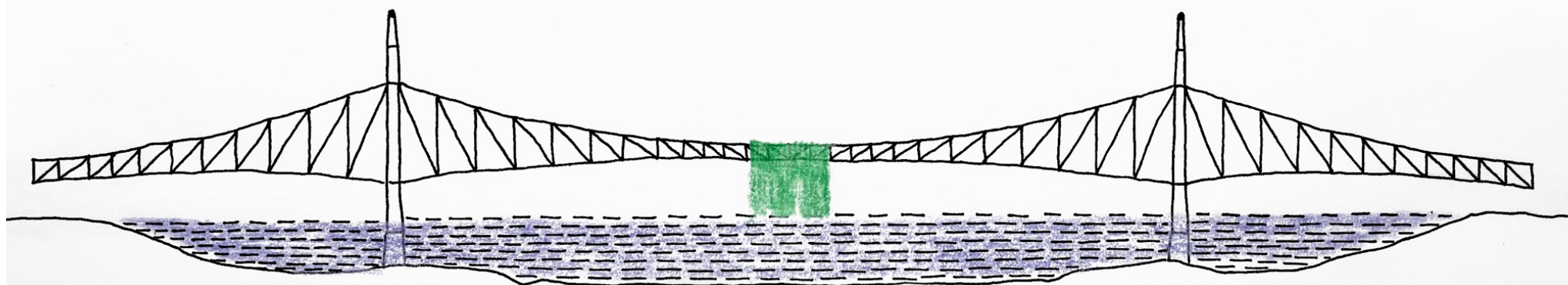
párizsi Saint-Lazare pályaudvar

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

a Szabadság híd 2016-os "elfoglalása"

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

A Velencei Biennálé magyar pavilonja, 2018, Studio Nomad, Kulturgorilla

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

A Velencei Biennálé magyar pavilonja, 2018, Studio Nomad, Kulturgorilla

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

A Velencei Biennálé magyar pavilonja, 2018, Studio Nomad, Kulturgorilla

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

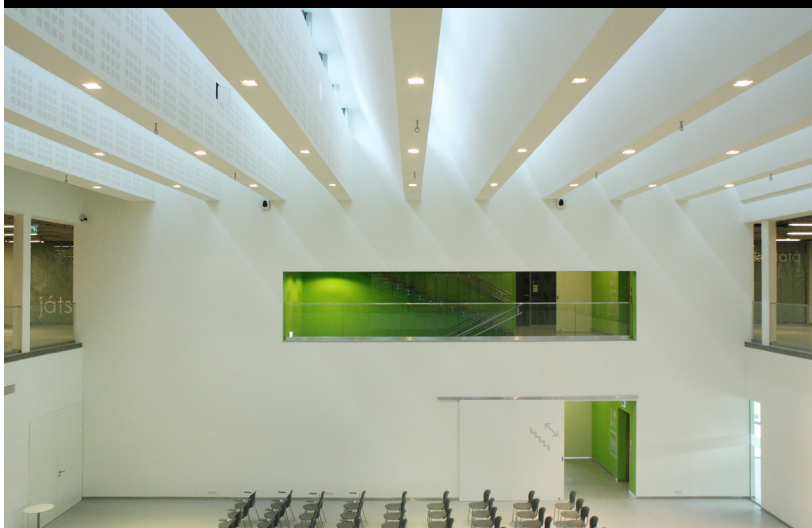
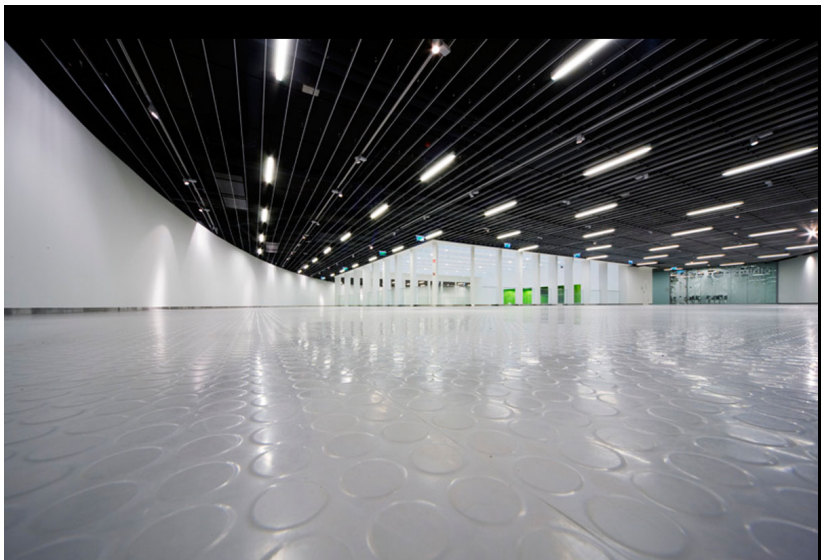

R. kat. templom Újráonafón, Czigány Tamás, 2014 / Művészetek palotája, Budapest, Zoboki Gábor, 2005

A tér alakításának legalapvetőbb eszközei:

1. A tér méretei és a tér léptéke
2. A tér formája, alakja, ritmusa
3. A fényviszonyok
4. A színek

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

“Mobilis”, interaktív kiállítótér, Győr, Nagy Iván, Görbicz Máté, Kund Iván, Szabó Dávid, 2011

A tér alakításának legalapvetőbb eszközei:

1. A tér méretei és a tér léptéke
2. A tér formája, alakja, ritmusa
3. A fényviszonyok
4. A színek

Városi tér
 Fizikai tér
 Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
 Természeti tér-épített tér
 Hely és tér
 Términőségek

Szent Péter r. kat. templom, Klippan, Svédország, Sigurd Lewerentz, 1962-66 / Bagsværd templom, Dánia, Jørn Utzon, 1976

A tér alakításának legalapvetőbb eszközei:

1. A tér méretei és a tér léptéke
2. A tér formája, alakja, ritmusa
3. A fényviszonyok
4. A színek

Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek

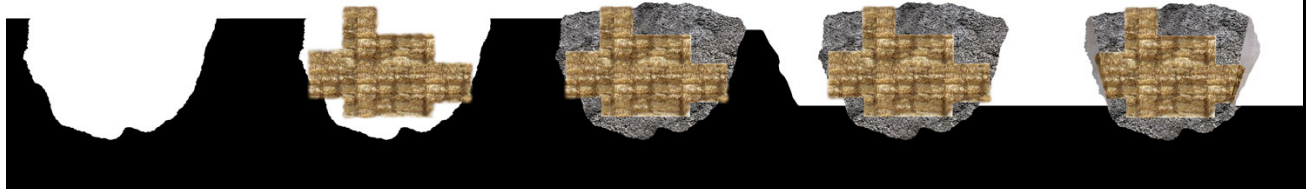

norvég (Bergen) és grönlandi településképek

A tér alakításának legalapvetőbb eszközei:

- 1. A tér méretei és a tér léptéke*
- 2. A tér formája, alakja, ritmusa*
- 3. A fényviszonyok*
- 4. A színek*

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

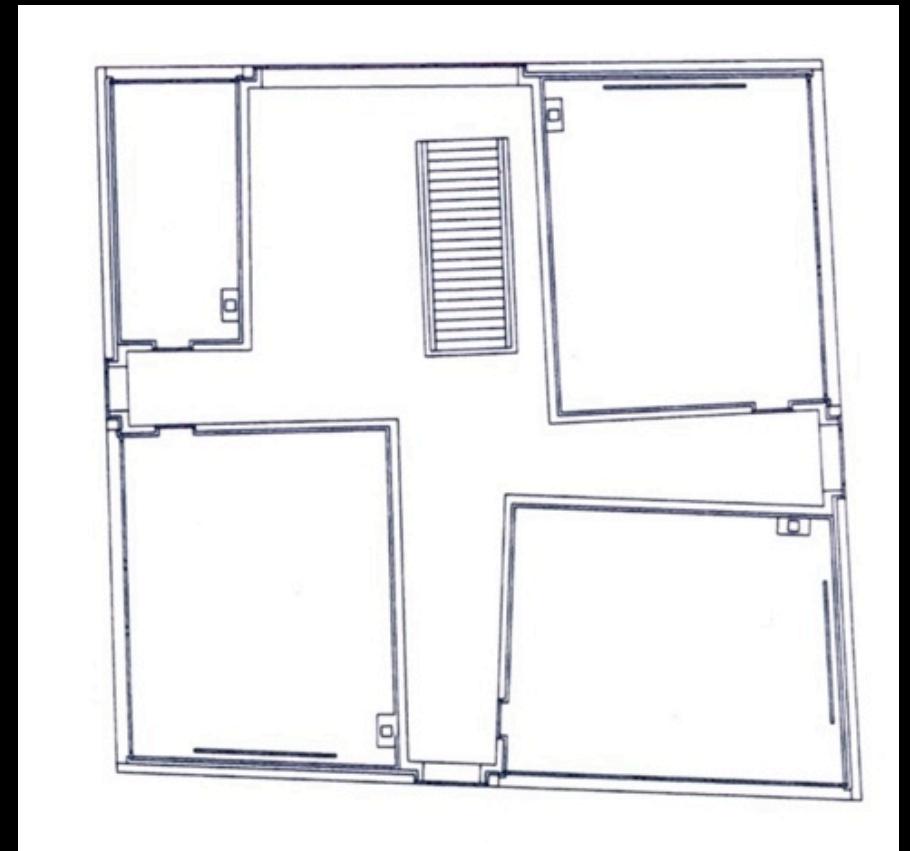

Tuffle, Laxe, Spanyolország, Ensemble Studio, 2010

*A térképzésnek számos módszere van.
A legalapvetőbbek:*

- 1. Az elvétel*
- 2. A nagyobb tér felosztásával keletkező terek*
- 3. Az addíció*
- 4. A tér sokszorozása*

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

Iskola, Paspels, Svájc, Valerio Olgiati, 1996-98

*A térképzésnek számos módszere van.
A legalapvetőbbek:*

- 1. Az elvétel*
- 2. A nagyobb tér felosztásával keletkező terek*
- 3. Az addíció*
- 4. A tér sokszorozása*

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

Herzog and de Meuron: Vitra Haus, Weil am Rhein, 2009

A térképzésnek számos módszere van.

A legáltalvetőbbek:

- 1. Az elvétel*
- 2. A nagyobb tér felosztásával keletkező terek*
- 3. Az addíció*
- 4. A tér sokszorozása*

*Városi tér
Fizikai tér
Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
Természeti tér-épített tér
Hely és tér
Términőségek*

Pszichiátriai rehabilitációs központ gyermekeknek, Hokkaido, Japan, Sou Fujimoto, 2006

A térképzésnek számos módszere van.

A legalapvetőbbek:

- 1. Az elvétel*
- 2. A nagyobb tér felosztásával keletkező terek*
- 3. Az addíció*
- 4. A tér sokszorozása*

*Városi tér
 Fizikai tér
 Matematikai, metafizikai és virtuális terek és társadalmi tér
 Természeti tér-épített tér
 Hely és tér
 Términőségek*